

GOLF – SPORT ELIT? PERSPEKTYWA BRYTYJSKA, AMERYKAŃSKA I POLSKA

Istnieje pewna grupa sportów, które – nie bez przyczyny – nazywa się elitarnymi, jako że nie każda dyscyplina jest szeroko dostępna. Praktyczne powody to zazwyczaj wysokie opłaty za członkostwo w klubach oraz drogi sprzęt. Niektóre sporty (żeglarstwo, jeździectwo i inne) są trudno dostępne także ze względu na brak odpowiedniej infrastruktury w danym miejscu. W przypadku jazdy konnej dochodzi też choćby koszt utrzymania koni. Niewątpliwie zasłużenie elitarnym sportem nazywane jest popularne na przykład w Argentynie i Wielkiej Brytanii polo, w przypadku którego cena wyszkolenia koni, ich utrzymania i treningów czyni ten sport dla wielu niedostępnym.

Niekiedy elitarność jest wynikiem postrzegania czysto stereotypowego. Golf, ze względu na swoje korzenie kojarzony z zamożnymi, zakochanymi w etykiecie brytyjskimi dżentelmenami, częstokroć odbierany jest jako jeden z najbardziej elitarnych sportów. Nie powinno nas to dziwić, wszak wciąż dość powszechne jest snobistyczne podejście do golfa. Obecnie jednak jest coraz częściej dyscypliną bardziej powszechną, choć warto odnotować, iż wbrew pozorom nie jest sportem dla każdego – wymaga bowiem pewnej sprawności fizycznej i dobrej kondycji. Golf jest zarówno pełnoprawnym sportem, z turniejami i sporymi gratyfikacjami dla najlepszych, jak również rekreacją na świeżym powietrzu, zazwyczaj w otoczeniu pięknej przyrody. Jest także sposobem na nawiązanie kontaktów towarzyskich. Czym jest golf ciekawie opisuje popularyzator sportu, w szczególności tej właśnie dyscypliny, Andrzej Person: „Golf to więcej niż sport. To dramat, miłość, przyjaźń, rozczarowanie, ale i satysfakcja. Spędzamy kilka godzin z dala od miejskiego zgiełku, spalin, komórek, szefa. Sam na sam z przyrodą i ciszą. To wreszcie wspaniała przygoda intelektualna i wyzwanie, które stawiamy sami sobie. Codziennie. Niezależnie od pogody, klimatu pory dnia, w towarzystwie, które sami sobie wybieramy”¹. Podobnie entuzjastycznie walory golfa

¹ Andrzej Person: Golf to wyzwanie, które stawiamy sami sobie. Codziennie (wywiad z Andrzejem Personem przeprowadzony przez J. Druźbę). *Golf&Roll*, <http://golf.natemat.pl/150783,andrazej-person-w-polsce-nie-mamy-kultury-fizycznej> (dostęp: 15.12.2015).

przedstawia trener Filip Naglak: „Golf to styl życia. Wszyscy ci, którzy zaczęli grę w golfa, są w nim zakochani bez pamięci. Golf to najzdrowszy nałóg na świecie. Jest to gra unikalna, gdyż jeśli jesteśmy uczciwi wobec samych siebie możemy grać sami, bez konieczności gry z partnerem. O sukcesie nie decyduje tutaj ani płeć, ani wiek, ani sprawność fizyczna. Jest to sport prorodzinny, gdyż cała rodzina może rywalizować na równych warunkach, spędzając czas na pięknych polach, w ciszy i w kontakcie z przyrodą. Runda golfa trwa około 5 godzin, podczas której pokonujemy około 10 km”².

Celem artykułu jest przeanalizowanie tej stosunkowo mało jeszcze popularnej w Polsce dyscypliny sportowej, począwszy od omówienia specyfiki krajów anglosaskich, a skończywszy na Polsce, z uwzględnieniem kwestii elitarności golfa, a mówiąc precyzyjniej, stopniowej utraty owej elitarności. W tym kontekście warto na wstępie omówić pokrótce kwestię relacji pomiędzy strukturą społeczną a sportem.

Struktura społeczna a sport

Wszystkie społeczeństwa są zróżnicowane wewnętrznie, co ma liczne, często daleko idące konsekwencje. Stanowi to rozległy temat badań socjologicznych. Co ważne w kontekście niniejszego artykułu, przejawia się to w różnych sferach życia, także w sporcie. Według socjolog Haliny Mielickiej, „...nie ma społeczeństwa tak prostego w swojej formie, aby nie występowały w nim różnice między ludźmi, grupami społecznymi czy całymi zbiorowościami. Różnice te mogą wynikać z wielu czynników, elementów, których uporządkowanie nazywane jest strukturą danego społeczeństwa”³. Podobnie uważa socjolog sportu Zbigniew Dziubiński: „Śledząc rozwój społeczeństw przednowoczesnych, ale także nowoczesnych, dochodzimy do przekonania, że żadne z nich nie charakteryzowało się absolutną równością społeczną”⁴.

Nie jest niczym zaskakującym, że liczne są związki występujące między strukturą społeczną – nieodłącznym atrybutem każdego społeczeństwa – a kulturą fizyczną. Sport nie istnieje w próżni, otoczony jest różnorodnymi uwarunkowaniami społecznymi, jak choćby kwestie zamożności i ubóstwa. A zatem, jak stwierdzają badacze sportu Grant Jarvie i James Thornton, „niemożliwe jest myślenie

² Golf to styl życia (wywiad z Filipem Naglakiem przeprowadzony przez K. Cudak), *Planeta Kobiet*, <http://www.planetakobiet.com.pl/artukul-1706-golftostylzycia.htm> (dostęp: 15.12.2015).

³ H. Mielicka (2002), *Podstawy socjologii. Mikrostruktury społeczne*, Kielce, s. 71.

⁴ Z. Dziubiński (2014), *Zmiana społeczna jako faktor zmiany w sporcie*. W: Z. Dziubiński, P. Rymarczyk [red.], *Kultura fizyczna a zmiana społeczna*, Warszawa, s. 29.

o sporcie, kulturze i społeczeństwie bez natychmiastowego uznania istniejących różnic społecznych”⁵. Możemy dostrzec różne oblicza i funkcje sportu; między innymi jest on jednym ze sposobów odgradzania się klas wyższych od pozostałych (ekskluzywizm) i przywilejem formalnie zastrzeżonym tylko dla wybranych, a także kulturowym „wyróżnikiem” i symbolem przynależności do klasy uprzywilejowanej. Niewątpliwie posiada siłę integrowania, kształtuje poczucie tożsamości i solidarności klasowej⁶.

Rozszerzając nieco kwestię odgradzania się, ogólnie rzecz biorąc, grupy społeczne można podzielić na inkluzywne (otwarte), do których łatwo jest wejść, i ekskluzywne (zamknięte), do których dostęp jest utrudniony⁷. „Grupy ekskluzywne należą do kategorii grup zamkniętych, które zazwyczaj różnymi sposobami bronią dostępu osobom, które nie mogą sprostać stawianym warunkom. (...) Nabór do grupy ekskluzywnej może być związany z więzią naturalną, czyli obejmować osoby, które spełniają kryteria przynależności ze względu na fakt urodzenia się jako uprzywilejowane”⁸.

Jednym z elementów struktury społecznej jest struktura klasowa, będąca formą hierarchii. W kontekście niniejszego artykułu ważne miejsce zajmuje kategoria osób znajdujących się najwyżej w hierarchii społecznej – elita. Grupy elitarne – będące z natury grupami bardziej lub mniej ekskluzywnymi – mają zasadniczy wpływ na kształtowanie się postaw i idei w społeczeństwie. Dyscypliny sportowe mają różne pochodzenie, w tym również arystokratyczne. W toku dziejów kultury fizycznej sporty elitarne odegrały ważną rolę, jako że wyższe sfery dysponowały czasem wolnym, posiadłościami ziemskimi, zasobami finansowymi i, co za tym idzie, cieszyły się prestiżem. Sport stanowił i stanowi drogę zbliżenia kulturowego do elit, szansę awansu społecznego poprzez rywalizację na boiskach i innych arenach.

Golf – uwagi wstępne, zarys historii

Pochodzenie wyrazu „golf” ma prawdopodobnie związek z niderlandzko-flamandzką grą *kolven* i tamtejszym określeniem laski, maczugi czy też kija (*kolf*)⁹. Gra, polegająca na wbijaniu piłki kolejno do dołków za pomocą jak najmniejszej

⁵ G. Jarvie, J. Thornton (2012), *Sport, Culture and Society. An Introduction*, London and New York, s. 380 (tłum. własne – M. Mazurkiewicz).

⁶ B.J. Kunicki (2006), *Struktura klasowa a kultura fizyczna*. W: Z. Krawczyk [red.], *Socjologia kultury fizycznej*, Warszawa, ss. 170-171.

⁷ H. Mielicka (2002), dz. cyt., s. 119.

⁸ Tamże, s. 120.

⁹ W. Lipoński, K. Sawala (2008), *Encyklopedia sportów świata*, t. 4, Poznań–Warszawa, s. 193.

liczby uderzeń, może być prowadzona indywidualnie, między parami lub drużynami. Golf, w przeciwieństwie do wielu innych sportów, ma własną etykietę. Niedopuszczalne są agresywne zachowania czy przeszkadzanie innym graczom. W golfie towarzyskim nie ma sędziów, dlatego tak ważna jest uczciwość, sportowe zachowanie, szacunek dla innych graczy i przestrzeganie reguł. Wskazany jest także na ogół odpowiedni strój, niedozwolone są zazwyczaj koszulki bez kołnierzyków, džinsy, jak również obuwie inne niż sportowe. Etykieta golfa ma kilkaset lat, jest to wielowiekowa spuścizna i konieczność jej przestrzegania jest oczywista dla graczy. Jak podkreśla Piotr Mondalski, były prezes Polskiego Związku Golfa, „pod tym względem jest to na pewno sport elitarny”¹⁰.

Początki golfa nie są jednoznaczne. Istnieje hipoteza mówiąca o jego związku z grą starożytnych Rzymian o nazwie *paganika*. Gra ta rozprzestrzeniła się w zachodniej Europie, także w okupowanej przez Rzymian Brytanii. W średniowieczu istniało kilka gier polegających na wybijaniu piłki kijem, w tym *pallema-ille* i wspomniane *kolven*, które przypuszczalnie przeniosło na Wyspy Brytyjskie otoczenie Williama III Orańskiego¹¹. Pierwszy zapis o golfie pojawił się w piętnastowiecznej Szkocji, gdy król James II zakazał gry (1457) twierdząc, iż sport ten odrywa poddanych od treningu łuczniczego¹². Zakaz ten – powszechnie ignorowany – został uchylony w 1502 roku. Do wzrostu popularności golfa w XVI wieku przyczynili się także James IV i Maria Stuart (pierwsza znana kobieta grająca w golfa), żywo zainteresowani grą. Ważny był również wkład Kościoła katolickiego, który zachęcał rządzących, by po niedzielnych nabożeństwach zaspokajali oczekiwania wiernych, organizując rozrywki. W 1682 roku odbyły się pierwsze międzynarodowe zawody pomiędzy przedstawicielami Anglii i Szkocji, zaś w XVIII wieku pojawiły się pierwsze towarzystwa golfistów. Za wzorcowy uchodzi szkocki tor w St Andrews, do którego jeszcze powrócimy. Oprócz niego do najstarszych torów należą na przykład Prestwick Course w Szkocji i Hoylake blisko Liverpoolu¹³. Historyk sportu Richard Holt, analizując dzieje tego sportu, zauważa, iż „...golf był ograniczony głównie do terytorium Szkocji do drugiej połowy dziewiętnastego wieku i rozwinął się (...) ze starożytnej rozrywki czasu wolnego w bardziej zorganizowany i wyczynowy sport”¹⁴. Gra we współczesnej wersji zaczęła zyskiwać popularność w momencie, gdy siła szkockich klanów

¹⁰ *Golf – sport dla elit?* (wywiad z P. Mondalskim przeprowadzony przez J. Kornecką dn. 22.04.2010), http://savoir-vivre.wieszjak.polki.pl/w-biznesie/223757,Golf_sport-dla-elit.html (dostęp: 15.12.2015).

¹¹ W. Lipoński, K. Sawala (2008), dz. cyt., ss. 198-200.

¹² P.N. Lewis, (1991), *British Golf Museum St Andrews. Souvenir Guide*, St. Andrews, s. 2.

¹³ W. Lipoński, K. Sawala (2008), dz. cyt., ss. 191-199.

¹⁴ R. Holt (1992), *Sport and the British. A Modern History*, Oxford, s. 71 (tłum. własne – M. Mazurkiewicz).

została osłabiona, a dystynktywna administracyjna, akademicka i kupiecka elita przejęła władzę. To owa socjeta zasilala pierwsze, osiemnastowieczne kluby golfowe. Holt odnotowuje: „Co na pierwszy rzut oka moglo wydawac sie byc niczym wiecej ponad dawną popularną grę – mówi się, że James I grał w »golf« w Blackheath – zostało przejęte przez bogaty świat handlu w wyraźnej dystynkcji do sportów klanowych praktykowanych podczas Highland Games”¹⁵. Z Wysp Brytyjskich golf rozprzestrzenił się wraz z brytyjską polityką imperialną na większość krajów anglojęzycznych i resztę świata. Pod koniec XIX wieku zadomowił się w Stanach Zjednoczonych. Stopniowo też rozwijała się rywalizacja międzynarodowa, także olimpijska. Co ciekawe, w 2016 roku, po ponad stuletniej przerwie (od 1904 roku), golf ma zagościć na igrzyskach olimpijskich w Rio de Janeiro.

Brytyjski golf – tradycja i pasja

Golf nieodłącznie kojarzy się z Wielką Brytanią, szczególnie ze Szkocją. Fani golfa z całego świata marzą szczególnie o odwiedzeniu miasta St Andrews w Szkocji, uważanego za kolebkę tego sportu. Posiada ono najstynniejszą z pól golfowych na świecie, Old Course. Ów pierwszy stały tor golfowy został ufundowany przez wspomnianą już Marię Stuart w 1552 roku. Przepuszczalnie w 1608 roku powstał klub The Royal Burgess Golfing Society w Edynburgu, zaś pierwszy historycznie udokumentowany klub Honorable Company of Edinburgh Golfers założono w 1744 roku¹⁶. Wracając do St Andrews, utworzony w 1754 roku elitarny The Royal and Ancient Club zrzesza ponad dwa tysiące członków z całego świata. Najcenniejsze pamiątki związane z tym narodowym sportem Wysp Brytyjskich przechowuje British Golf Museum St Andrews, otwarte w 1990 roku.

W Wielkiej Brytanii golf od początku budził duże namiętności i łączył zwolenników gry tworzących kluby i towarzystwa. Istnieje tu około dwóch tysięcy klubów golfowych¹⁷. Zakładane były one zwykle w pięknych wiejskich okolicach, dla wykorzystania wspaniałych naturalnych warunków. Należy podkreślić panujący w nich silny konserwatyzm i przywiązanie do dawnych zasad, co tyczy się także kwestii dostępu. Wiele z nich pozostaje „męskim światem”, nieakceptującym kobiet, jak np. Muirfield, Royal St George’s czy Royal Troon; inne, jak np. (od niedawna) słynne St Andrews, dopuszczają już kobiety do grona członków.

Należy tu jednakże zaznaczyć, że w niedalekiej jeszcze przeszłości kluby golfowe były bardziej elitarne, a ich członkowie starannie wybierani spośród wielu

¹⁵ Tamże, s. 72 (tłum. własne – M. Mazurkiewicz).

¹⁶ W. Lipoński, K. Sawala (2008), dz. cyt., s. 200.

¹⁷ Tamże, s. 201.

kandydatów. Obecnie powstaje coraz więcej takich miejsc, co powoduje, że kryteria przyjmowania nowych członków z konieczności stają się mniej rygorystyczne.

Golf w Stanach Zjednoczonych

Sport jest niezwykle ważnym elementem kultury Stanów Zjednoczonych. Jak wskazują statystyki, baseball, amerykański futbol, koszykówka i hokej to dyscypliny sportowe cieszące się największą popularnością w Ameryce. Piłka nożna (*soccer*), przez długi czas zepchnięta na margines, stopniowo staje się jednym z najczęściej uprawianych sportów. Być może nie najważniejszym – acz ciekawym i mającym bogatą historię – elementem sportowego krajobrazu USA jest golf. Dotarł on do Ameryki Północnej pod koniec XVIII wieku za sprawą szkockich żołnierzy walczących po stronie brytyjskiej w amerykańskiej wojnie o niepodległość¹⁸. Najstarsze, w pierw formie nieformalne, tory powstały w Burlington w stanie Iowa (1883) oraz w Oakhurst w Zachodniej Wirginii (1884). Do chwili obecnej istnieją nieco później utworzone tory Dorset Field Club w Vermont i Foxburg Country Club, będący również siedzibą American Golf Hall of Fame w Pensylwanii. Dużą rolę pod koniec XIX wieku odegrali też przybyli do Stanów szkoccy fani golfa, jak John Reid, założyciel toru w Yonkers w stanie Nowy Jork (nazwanego na cześć St Andrews Golf Club of Yonkers) czy Willie Dunn, który zaprojektował i zbudował pierwszy profesjonalnie wykonany tor nieopodal Southampton na Long Island. W USA istnieje obecnie około dwóch i pół tysiąca klubów golfowych¹⁹

Gra w golfa, obecnie szeroko zdemokratyzowana, utrzymuje swój elitarny charakter głównie w prywatnych klubach, gdzie opłaty członkowskie wynoszą od kilkuset do ponad stu tysięcy dolarów rocznie. Należy odnotować, iż prywatne kluby utrzymują niekiedy charakter dyskryminujący mniejszości etniczne (zdarzają się w Stanach, choć nie tylko, głosowania przeciw przyjmowaniu golfistów pochodzenia żydowskiego lub czarnoskórych)²⁰. Ekscentryczny amerykański polityk (być może przyszły prezydent kraju) i miliarder, właściciel wielu pól golfowych, Donald Trump, zapytany czy golf jest sportem elitarnym, stwierdza: „Możliwe, że jest elitarny, ale może tego właśnie golf potrzebuje. Niech golf będzie elitarny. Kiedy mówię »aspirować«, jest to pozytywne słowo. Niech ludzie pracują ciężko i aspirują do tego, aby kiedyś zagrać w golfa. Żeby było ich stać na

¹⁸ Wczesne odmiany golfa przywieźli do Ameryki Holendrzy (XVII wiek), ale po zdobyciu ich kolonii przez Anglików brak informacji o owych grach do II połowy XVIII wieku. Tamże, s. 201.

¹⁹ Tamże, ss. 191-192, 201.

²⁰ Tamże, ss. 193-194.

golfa. (...) Z powodu wydatków na grę i potrzebny teren, golf nigdy nie będzie koszykówką, gdzie wszystko, czego trzeba to boisko”²¹.

Golf był lubianą dyscypliną sportu wśród prezydentów Stanów Zjednoczonych. Entuzjastą gry był Dwight Eisenhower. Jego imieniem zostało nazwane drzewo w słynnym klubie golfowym Augusta National, który często odwiedzał. W tym kontekście warto wspomnieć Ulissesa Granta (zaintrygowanego golfem podczas swojej podróży po Wyspach Brytyjskich), Williama Howarda Tafta, Billa Clintona czy też ojca i syna Bushów. Należy jednak podkreślić, że w Stanach, kraju, gdzie kult pracy odgrywa wielką rolę, golf nie zawsze dawał pozytywne efekty wizerunkowe i stanowił często przedmiot krytyki jako sport zazwyczaj elitarny i mający nazbyt relaksacyjny charakter²².

Polski golf

Jak to miało miejsce w przypadku wielu innych dyscyplin sportowych, zainteresowanie grą w golfa przyszło do Polski z Wysp Brytyjskich. Jego początki sięgają pierwszej połowy XX wieku. Warto pamiętać, iż pierwsze polskie pole golfowe, uznawane za jedno z najpiękniejszych pól kontynentalnej Europy, wytyczono w roku 1924 w dzisiejszym Szczawnie-Zdroju (d. Bad Salzbrunn). W latach dwudziestych i trzydziestych ubiegłego wieku był to zdecydowanie sport dla nielicznych. Dominowali tu przedstawiciele wyższych sfer, arystokracji oraz korpusu dyplomatycznego. Wielkim entuzjastą tej dyscypliny był na przykład III ordynat łańcucki hrabia Alfred Potocki, który w swojej letniej rezydencji w Julinie k. Łańcuta posiadał pole golfowe. W 1928 roku, za sprawą francuskiego ambasadora Julesa Larroche’a, powstało pole w Warszawie, nad Wisłą w okolicach Czerniakowa. W roku 1932 wydana została książka pod tytułem *Zarys gry w golfa* Adama Gubatty, przybliżająca nie tylko zasady, ale i etykietę sportu, który polegał na „zapędzaniu piłki gumowej do dziury w ziemi, oddalonej o kilkaset metrów”²³. Stopniowo następował rozwój golfa w dwudziestoleciu międzywojennym: „Przed 1939 rokiem na ziemiach II Rzeczypospolitej istniały cztery pełnowymiarowe pola golfowe: w podwarszawskim Powsinie, Gdańsku, Łańcucie i Katowicach. Nie wszystkie pola golfowe były zarezerwowane dla elit.

²¹ D. Roberts (2015), Donald Trump: Let golf be for the rich elite, *Fortune*, <http://fortune.com/2015/12/15/addicaid-app-for-addiction/> (dostęp: 1.07.2015) (tłum. własne – M. Mazurkiewicz).

²² A.J. Moore, D. Dewberry, *The Masculine Image of Presidents As Sporting Figures: A Public Relations Perspective*, <http://sgo.sagepub.com/content/2/3/2158244012457078> (dostęp: 15.12.2015).

²³ *Polski golf*, <http://www.muzeumsportu.waw.pl/wystawy/archiwum/2013/128-polski-golf> (dostęp: 15.12.2015).

Na wybudowanym przez amerykańskich inżynierów katowickim polu, za symboliczną opłatą, grali także zwykli ludzie: górnicy, robotnicy, mieszkańcy Katowic. W chwili wybuchu II wojny światowej dwa kolejne obiekty w Wilnie i Lwowie były we wstępnej fazie realizacji”²⁴.

W powojennej Polsce golf – sport burżuazji, elitarna dyscyplina – nie znalazł należnego sobie miejsca, gdyż nie przystawał do robotniczo-chłopskiego etosu pracy i rekreacji socjalistycznego modelu społeczeństwa. Był kojarzony jako snobistyczny sposób spędzania czasu zamożnych, zblazowanych ludzi. Jak wszystko, co miało związek ze zwyczajami wyższych sfer, został wyrugowany z życia Polaków²⁵. Stał się popularny właściwie dopiero po przełomie systemowym. Pierwsze pole golfowe w powojennej Polsce powstało w 1993 roku w Rajszewie pod Warszawą, a pierwszym klubem był First Warsaw Golf & Country Club²⁶. Co do kwestii kosztów, w krajach, gdzie golf nie jest zbyt popularny, jest on zwykle rzeczywiście dość drogi, przy czym główną barierą finansową nie jest cena sprzętu, ale koszt użytkowania pola lub wysokość składek członkowskich. W Polsce wysoki koszt pola wynika z przepisów, które traktują je jako obiekt sportowy, co powoduje wyłączenie z podatku rolnego na rzecz znacznie większego podatku ustalanego przez gminę.

Cytowany już Filip Naglak podkreśla jednak, że jest nieco przesady w postrzeganiu golfa jako gry dla bogaczy. Porównuje on ten sport z dość popularnym w Polsce narciarstwem: „Opinia, że golf nie jest dostępny dla większości Polaków jest błędna. Stereotyp ten hamuje rozwój golfa, gdyż większość ludzi myśli, że bez milionów na koncie nie ma co zbliżać się do pola golfowego. Na świecie gra w golfa 120 milionów ludzi, a nie ma przecież tylu milionerów! Uważam, że golf jest tańszy niż narciarstwo, biorąc pod uwagę sprzęt i możliwości gry. Dobry wyjazd na narty kosztuje nas kilka tysięcy złotych plus sprzęt, który ulega niszczeniu. W golfie za kilka tysięcy możemy mieć już członkostwo w klubie upoważniające nas do gry na polu bez poniesienia dodatkowych kosztów. Sezon w Polsce trwa co najmniej 7 miesięcy, tak więc wbrew pozorom nie jest to sport ekstremalnie drogi”²⁷.

Golf coraz wyraźniej przestaje być sportem dla wybranych, uprawianym jedynie przez bogatych biznesmenów; coraz więcej osób wybiera i docenia tę dyscyplinę. Jedną z przyczyn jest fakt, iż rozluźniają się znacznie opisywane wcze-

²⁴ K. Supranowicz (2010), Golf nie tylko dla elit, *Quality News*, nr 19, ss. 3-4, <http://www.qualitynews.eu/Najnowszy-numer/Golf-nie-tylko-dla-elit.html> (dostęp: 15.12.2015).

²⁵ *Polski golf*, dz. cyt.

²⁶ Początki golfa w III RP, w kontekście powiązań sportu z (nie zawsze czystą) polityką, opisuje Piotr Lisiewicz. Zob. Golf na polu buraczanym, *Gazeta Polska*, marzec 2009, <http://niezalezna.pl/3979-golf-na-polu-buraczanym> (dostęp: 15.12.2015).

²⁷ Golf to styl życia, dz. cyt.

śniej zasady doboru stroju. Odnotowuje to Katarzyna Pachelska, przywołując opinię jednej z pracownic siemianowickiego klubu golfowego: „Klasycznej bieli, dominującej kiedyś i na polu golfowym, i na korcie, teraz można szukać ze świecą. – Jeśli chodzi o kolory, to w modzie golfowej zasady już dawno zostały złamane – mówi Katarzyna Moś z działu marketingu Śląskiego Klubu Golfowego (w Siemianowicach Śląskich). – Teraz na polu ma być kolorowo. Owszem, są panowie, którzy preferują stonowane barwy, ale młodzi ludzie i kobiety, które w Polsce coraz częściej grają w golfa, używają żywych barw”²⁸.

Moda golfowa dopuszcza coraz więcej rzeczy, nie wszystko jednak jest dozwolone. We wspomnianym powyżej siemianowickim klubie wciąż niewskazane pozostają dresy, dzinsy i zwykłe t-shirty bez kołnierzyka²⁹. Wspomniany już Andrzej Person odnotowuje pierwsze pozytywne sygnały wzrostu popularności i zapatruje się optymistycznie na przyszłość golfa w Polsce, choć uzależnia to od spełnienia kilku niezbędnych warunków: „Promocja każdego nowego sportu w naszym kraju jest trudna, bo nie mamy kultury fizycznej. (...) Ciągłe jeszcze samorzędy nie są przekonane do tego, żeby dać tym kilku zapaleńcom łączkę przy stawie za darmo. Oczywiście ważny jest także ten Fibak golfowy, który będzie miał wielki wpływ na zdrowy snobizm. (...) Upór i konsekwencja na polach i w mediach – to recepta, która moim zdaniem już przynosi pierwsze pozytywne wyniki. Bardzo liczę na media. Bez celebrytów i gwiazd sportu trudno o naśladownictwo, bo jak każdy z narodów jesteśmy próżni i chętnie otrzemy się na polu golfowym obok Dudka czy Karolaka”³⁰.

Podsumowanie

Sport jest niezwykle złożonym zjawiskiem kulturowym i społecznym. Mnożość poszczególnych gier o różnych rodowodach, tak w sensie geograficznym, jak również klasowym, dodaje mu kolorytu i stawia ogromne wyzwania badawcze. Autor przeanalizował jedną z dyscyplin sportowych powszechnie uważaną za rozrywkę wyższych sfer – golf, koncentrując się na krajach anglosaskich, ale także przyglądając się statusowi tego sportu w Polsce. Badanie pokazuje, iż golf z biegiem czasu traci swój elitarny charakter. Wciąż uważany za sport ekskluzywny, staje się stopniowo coraz bardziej dostępny. Pomimo to, ciągle kojarzy

²⁸ K. Pachelska (2011), Golf to elitarny sport? Nie, džentelmenem może być każdy, *Dziennik Zachodni*, <http://siemianowiceslaskie.naszemiasto.pl/artukul/golf-to-elitarny-sport-nie-dzentelmenem-moze-byc-kazdy,925179,art,t,id,tm.html> (dostęp: 31.05.2015).

²⁹ Tamże.

³⁰ Andrzej Person: Golf to wyzwanie, które stawiamy sami sobie, dz. cyt.

się jednak w pewien sposób z klasą i elitarnością. Ludzie wciąż wiążą uprawianie właśnie tego sportu z pozytywnym wpływem na swój image.

Artykuł przedstawił historyczny rozwój dyscypliny, od jej ludowych początków poprzez przejęcie jej i unowocześnienie przez bardziej zamożną część szkockiego społeczeństwa, aż po uczynienie jej rozrywką głównie męskich elit w różnych krajach, a następnie stopniowy proces egalitaryzacji, który sprawia, że golf jest popularny na całym świecie. Obecnie jest jednym z najdynamiczniej rozwijających się sportów, który wypracował niepowtarzalny wizerunek. Ciekawie rysuje się jego przyszłość, zwłaszcza w krajach, w których zakorzenił się stosunkowo niedawno, jak na przykład w Polsce.